

ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ ДЛЯ ПРИМОРСЬКИХ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Анотація

Приморські території для України є важливим стратегічним регіоном, через який здійснюється зв'язок із світовим господарством; проходять (і можуть проходити в майбутньому) енергетичні, торгові, транскордонні шляхи; зонами розвитку морського господарства; «територіями розвитку» рекреації і туризму міжнародного рівня; полігонами впровадження нових технологій (екологічно чисте виробництво, інноваційні технології, видобуток енергоносіїв з газогідратів метану та сірководневої зони Чорного моря).

Інвестиційний клімат має враховувати в розвитку відразу два напрями: з одного боку, повинен бути стабільним протягом тривалого часу, з іншого – достатньо гнучким. Основними чинниками, що стримують зростання інвестиційної привабливості регіонів, є: відсутність надійних гарантій для інвестора; політична невизначеність; неясність державної інвестиційної стратегії та політики; неповне законодавче забезпечення, в тому числі відсутність механізму реалізації прийняття законів.

Ключові слова: інвестиції, приморські регіони, території розвитку, енергетична інфраструктура.

E. Mikhailyuk

Evaluation of investment projects for Coastal region UKRAINE

Annotation

Coastal regions for Ukraine is an important strategic region, through which the communication with the world economy, are (and can take place in the future) energy, cross-border routes, areas of marine economy, " areas of development" of recreation and tourism international level; polygons introduction of new technologies (cleaner production, innovative technology, energy production from gas hydrates of methane and hydrogen sulphide zone of the Black sea).

The investment climate must be considered in the development of just two ways: on one hand should be stable for a long time, the other - quite flexible. The main factors that hinder the growth of investment attractiveness of regions are: the lack of reliable guarantees for investors, political uncertainty, the uncertainty of the state's investment strategy and policy, incomplete legislative provision, including the lack of implementation mechanism to pass laws.

Keywords: investments, coastal regions, territory development, energy infrastructure.

E.L. Mikhailyuk

ОЦЕНКА ИНВЕСТИЦИОННЫХ ПРОЕКТОВ ДЛЯ ПРИМОРСКИХ РЕГИОНОВ УКРАИНЫ

Аннотация

Приморские территории для Украины является важным стратегическим регионом, через который осуществляется связь с мировым хозяйством; проходят (и могут проходить в будущем) энергетические, торговые, трансграничные пути; зонами развития морского хозяйства, «территориями развития» рекреации и туризма международного уровня; полигонами внедрение новых технологий (экологически чистое производство, инновационные технологии, добыча энергоносителей из газогидратов метана и сероводородной зоны Черного моря).

Инвестиционный климат должен учитывать в развитии сразу два направления: с одной стороны, должен быть стабильным в течение длительного времени, с другой - достаточно гибким. Основными факторами, сдерживающими рост инвестиционной привлекательности регионов, являются: отсутствие надежных гарантий для инвестора, политическая неопределенность; неясность государственной инвестиционной стратегии и политики; неполное законодательное обеспечение, в том числе отсутствие механизма реализации принятых законов.

Ключевые слова: інвестиції, приморські регіони, території розвитку, енергетическая інфраструктура.

Постановка проблеми. Проблема залучення інвестицій в економіку України завжди була актуальною та набула найбільш гострого інтересу в останній час. Багато іноземних інвесторів зацікавлені у вкладенні коштів в розбудову економіки, зокрема у розвиток приморської інфраструктури.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Необхідність створення правових умов для залучення інвестицій відображена у законах України [1], необхідність вдосконалення інвестиційної та інноваційної політики [2,3] є актуальними складовими інвестиційних процесів.

Серед **невирішених питань** є низка неузгоджених правових моментів щодо захисту інвестицій, особливості їх залучення саме до приморських регіонів.

Постановка завдання: основною метою означеного наукового дослідження є аналіз існуючих інвестиційних пропозицій, які вже сформувалися у приморських регіонах і проблем, які гальмують їх реалізацію.

Викладення основного матеріалу дослідження. Приморські регіони для України є: морським «фасадом», через який здійснюється зв'язок із світовим господарством; транскордонними територіями, через які проходять (і можуть проходити в майбутньому) енергетичні, торгові, транскордонні шляхи; зонами розвитку морегосподарського комплексу; «територіями розвитку» рекреації і туризму міжнародного рівня; полігонами впровадження нових технологій (екологічно чисте виробництво, інноваційні технології у морегосподарському комплексі, видобуток енергоносіїв з газогідратів метану та сірководневої зони Чорного моря).

Інвестиційна привабливість визначається за різними показниками і критеріями [2]. Для різновидів інвестицій необхідний різний інвестиційний клімат. Об'єкт інвестування (одержувач інвестицій) та інвестор мають, як правило, різні цілі: об'єкт інвестування прагне вирішити комплекс соціально-економічних завдань при мінімумі залучених в обіг коштів; інвестор – отримати максимум прибутку і закріпитися на ринках, в економічних системах на довгостроковий період.

Отже, інвестиційний клімат повинен відповідати балансу інтересів. Інвестиційний клімат має враховувати в розвитку відразу два напрями: з одного боку, повинен бути стабільним протягом тривалого часу, з іншого – достатньо гнучким.

Інвестиційні проекти приморських регіонів за певними напрямками:

1. Розбудова транскордонної транспортної інфраструктури, поліпшення транспортної доступності приморських регіонів:

- будівництво автодороги «Одеса-Рені»;
- будівництво мостового переходу між Україною та Румунією через р. Дунай «Орловка – Ісакча»;
- будівництво поромної переправи Ізмаїл-Тулча між Україною та Румунією, організація міжнародного пункту перетину, що сприятиме значному скороченню відстані при перевезеннях маршрутом 9-го транспортного коридору;
- будівництво перевантажувального комплексу з перевалки сухих вантажів (ТОВ "Ньюенерджи") у м. Ізмаїл для збільшення переробки контейнерних вантажів у напрямку до країн Чорноморського та Дунайського регіонів;
- будівництво мостового переходу через річку Південний Буг у м. Миколаєві;
- будівництво шляхопроводу на автомобільній дорозі державного значення М-14 Одеса-Мелітополь-Новоазовськ на ділянці Миколаїв-Херсон;
- створення об'єктів інфраструктури придорожньої території вздовж автомобільної траси державного значення: Одеса – Мелітополь – Новоазовськ;
- будівництво залізничної колії від станції Ясна Зоря до м. Очаків для забезпечення перспективного розвитку інфраструктури порту Очаків;

- модернізація КП «Міжнародний аеропорт Миколаїв»; реконструкція діючого КП "Аеропорт "Ізмаїл"; реконструкція і модернізація КП "Аеропорт" Одеса.

2. Розбудова транспортної інфраструктури морської:

- будівництво логістичного індустріального парку ООО «Трансінвестсервіс» у Малому Аджалицькому лимані, біля м. Южне для збільшення швидкості переробки вантажів, забезпечення зберігання сировини для майбутніх виробництв;

- будівництво контейнерного терміналу у м. Іллічівськ;

- будівництво перевантажувального комплексу нафтових масел і рослинних олій ПАТ „АЗМОЛ” на причалі № 7 Бердянського морського торговельного порту;

- перефільювання комплексу Миколаївського порту з переробки хімічних добрив на перевантаження зернових вантажів;

- створення „Ліхтеровочного морського терміналу Бузько-Дніпровського басейну” в акваторії ДП «Миколаївський морський торговельний порт»;

- будівництво глибоководного гирлового порту Очаків у Дніпровському лимані;

- будівництво універсального перевантажувального комплексу у складі причалу №7 ДП "Спеціалізований морський порт "Октябрьск";

- будівництво 1-ої черги (гідротехнічні споруди) контейнерного терміналу на Карантинному молі ДП «Одеський морський торговельний порт» для збільшення контейнерного вантажопотоку;

3. Розбудова транспортної інфраструктури річкової:

- будівництво та експлуатація зернового терміналу – елеватору у м. Рені для збільшення обсягу зерносховищ для українського зерна, підвищення експортного потенціалу області;

- будівництво комплексу з перевалки наливних вантажів (масел соняшнику, ріпаку, патоки) ТОВ "Рені-Термінал";

- будівництво ТОВ СП «Нібулон» трьох перевантажувальних терміналів для перевалки зернових та олійних культур на узбережжі р. Південний Буг у Миколаївському, Новоодеському і Вознесенському районах Миколаївської області; будівництво прирічкового елеватора у Нововоронцовському районі Херсонської області;

- інвестиційний проект «Розвиток пасажирських перевезень річним транспортом в акваторії р. Дніпро та її притоків.

4. Формування передумов для розширення внутрішнього ринку:

- проект «Територія майбутнього» (м. Херсон) - об'єднання зусиль влади, бізнесу та громадськості, створення перспективних планів розвитку територій, які будуть поєднувати в собі стратегічне бачення, місцеву унікальність, специфічні конкурентні переваги та економічні стимули для реалізації задуманого (з підтримкою місцевих товаровиробників та залученням інвестицій);

- будівництво оптового ринку сільськогосподарської продукції у Нововоронцовському районі Херсонської області; у Татарбунарському районі для імпортозаміщення і підвищення експортного потенціалу;

- будівництво центру міжрайонної оптової торгівлі, переробки і зберігання сільгосппродукції (Таврія-В) у Білгород-Дністровському районі;

- будівництво торгово-виставкового комплексу сільськогосподарської техніки і продукції у м. Одеса.

5. Формування передумов для розширення зовнішніх ринків:

- будівництво у Генічеську об'єкту морської інфраструктури з перспективою розвитку судноплавства між Україною, Росією, Казахстаном, Іраном та іншими країнами, що дає поштовх комплексному суднобудуванню в Україні та інших країнах, можливість для відродження судноплавства по Волзі, Дону, Каспію, Дніпру і Азовському морю.

6. Розвиток підприємств морегоподарського комплексу:

- переоснащення обладнання для виробництва свіжомороженої рибної продукції високої якості ДП "Золота рибка» у м. Ізмаїл;

- будівництво заводу з переробки ріпаку на 40 тис. тонн (ТОВ «ДунайПромАгро») для збільшення вантажопотоку Ренійського МТП, розвитку переробної промисловості, стимулювання розвитку сільського господарства;

- "Одеський комплекс з розведення осетрів" у м. Білгород-Дністровський;

- збільшення випуску глинозему до 1,7 млн.тонн на рік на Миколаївському глиноземному заводі.

7. Розбудова енергетичної інфраструктури:

- глибока модернізація і реконструкція Херсонського НПЗ та будівництво глибоководного терміналу з перевантаження нафти;

- будівництво комплексу по наливу, зберіганню і зливу вуглеводневих скраплених газів для модернізації, будівництва річкових газоводів;

- розвиток сонячної енергетики - ТОВ "Рені Солар", ТОВ "Рені Піві", ТОВ "Кілія Солар" для розбудови енергетичної інфраструктури;

- будівництво заводу з переробки сільськогосподарських відходів в альтернативні джерела енергії у Березовському районі Одеської області;

- будівництво когенеративної газотурбінної електростанції у м. Іллічівськ;

- будівництво "Татарбунарської вітрової електростанції; створення «Вітряного парку «Березанський» для розміщення вітроелектростанції загальною потужністю не менше як 200 МВт в межах території Коблевської, Рибаківської, Тузлівської, Ташинської, Анатолівської та Краснопільської сільських рад; проект будівництва «Тилігульської вітрової електростанції»; будівництво вітрових електростанцій ТОВ «Енеко Україна» у Нововоронцовському районі Херсонської області.

8. Формування рекреаційно-туристичних кластерів та інфраструктури для них:

- створення єдиного курортного комплексу на території Очаківського району;

- формування мережі інформаційно-аналітично-методичних агенцій у сфері туристичної діяльності;

- проект «Зелений острів» для розвитку туристичної інфраструктури. Реконструкція стадіону "Чорноморець", реконструкція Зеленого театру, дитячого центру дозвілля, Дитячої академії наук і яхт-клубу, судноплавної бази морських трамвайчиків, океанаріуму з підводним рестораном;

- організація підводного музею України у м. Миколаєві;

- будівництво яхт-клубів: «Марина» на базі водної станції Ялтинського клубу юних моряків»; у м. Б-Дністровський; "Чорноморська марина" на узбережжі Чорного моря у с.м.т. Чорноморське Комінтернівського району; «Совіньон» в Овідіопольському районі Одеської області;

- створення гірськолижного курорту у Березовському районі Одеської області;

- будівництво багатофункціонального комплексу з водними атракціонами (аквапарк) на території Авангардівської селищної ради Одеської області;

- створення на Арабатській стрілці першої черги мультифункціонального геотермального реабілітаційного містечка;

- організація "Сафарі-Парку" на Арабатській Стрілці, де крім тварин, будуть розміщені атракціони, фонтани, дитячі зони, водойми;

- створення у Генічеську моделі пілотного проекту медичне Еко-місто «IntermedicalEcoCity» для розбудови реабілітаційних центрів в інших областях України;

- будівництво багатофункціонального водно-спортивного тематичного парку на базі яхт-клуба "Luxury Spaces" у с.м.т. Грибівка Овідіопольського району Одеської області.

9. Розвиток кластерів зеленого (сільського) і винного туризму у сільських адміністративних регіонах:

- створення істріко-культурного, еко-етнічного, інформаційного турцентру "Бесарабська садиба" в Ізмаїльському районі Одеської області;

- створення Хутора-музею з діючим підсобним господарством і дендропарком у с.м.т. Комінтернівське району Одеської області;

- створення туристично-рекреаційної зони біля озера Сасик "Еко-село» в Одеській області;
- створення музею природи "Дельта Дунаю" у м. Вилкове;
- будівництво туристичного комплекс-парку «Легенди Бузького Гарду» (м. Южноукраїнськ);
- розширення діючого державного підприємства "Дослідницьке господарство "Таїровське" ННЦ ІВіВ ім. Таїрова;
- створення сучасного туристичного комплексу "Ukrainian Venice» у м. Вилкове з човною станцією, пунктом харчування, музейними експозиціями просто неба та іншими профільними інфраструктурними елементами.

10. Розвиток сільськогосподарських кластерів у приморських регіонах:

- «Теплодарський промисловий парк» (ТПП) в Одеській області; промисловий парк «Південний» у с.м.т. Кремидівка для створення нових підприємств;
- будівництво сучасного свиногокомплексу для розвитку ешелонованого с/г в Буджакському степу (ТОВ «Агропрайм-Холдінг» с. Жовтнєве, Болградського району Одеської області), розвиток тваринництва, вирощування та відгодування свиней, виробництво м'яса швидкої заморозки та кісткової муки;
- створення сучасного складського терміналу класу «А» і комплексу з упакування і зберігання овочів і фруктів на автомагістралі М-14 (Рені- Ростов-на-Дону);
- будівництво фруктосховища на базі ФГ «Весна» і будівництво фруктосховища з регульованим газовим середовищем у Березанському районі Херсонської області.

11. Поліпшення екологічної ситуації у приморських регіонах:

- берегоукріплення території курорту державного значення „Курорт Бердянськ” та східного берегу Бердянської коси для запобігання руйнуванню;
- розчистка русла р. Берда (від Бердянського водосховища до Азовського моря) для ліквідації підтоплень, створення умов для відтворення водних живих ресурсів; розчищення річок Кальчик, Кальміус у Маріуполі;
- відновлення екологічної системи і подальше рибогосподарське використання Великого Аджаликського (Дофинівського) лиману у Комінтернівському районі;
- впровадження комплексу заходів з охорони та відтворення рибних ресурсів річок, Чорного і Азовського морів;
- здійснення комплексу заходів щодо створення територій та об'єктів природно-заповідного фонду у Миколаївській області;
- технопарк "Хемо-поль" - проекти "Чиста вода" і "Чисте місто" з впровадження технології з переробки побутових відходів та очистки води у м. Одеса;
- інноваційний проект з переробки гуми ТОВ «Алегро» - єдиного в Одеській області заводу з утилізації відпрацьованих шин та інших гумо-технічних виробів для поліпшення екологічної ситуації в регіоні;
- будівництво сміттесортувального заводу у м. Херсон; ведення в дію та реконструкція полігонів і технологічних комплексів із сортування та переробки побутових відходів (Очаківський район);
- будівництво каналізаційно-насосних станцій з системою біологічного очищення стічних вод для зменшення забруднення поверхневих вод у Придунайському субрегіоні;
- здійснення комплексу заходів щодо мінімізації забруднення довкілля червоним шламом шляхом вдосконалення пилопригнічення в рамках проектів рекультиватії шламосховища №1 та реконструкції шламосховища №2 ТОВ «Миколаївський глиноземний завод»;
- проведення комплексу робіт із знешкодження непридатних для використання пестицидів та агрохімікатів у Березанському районі Миколаївської області.

12. Інноваційна і наукова діяльність:

- проектування, конструювання та виробництво суден на повітряній подушці амфібійного типу (Національний університет кораблебудування ім. адмірала Макарова);

- розробка технологій видобутку метану з газогідратів Чорного моря (фірма «Лід-холод» Одеська академія холоду);
- розробка технологій видобутку енергії з сірководня Чорного моря (Херсонський державний морський університет).

Висновки і пропозиції:

Серед існуючих інвестиційних проектів на Півдні України найповніше представлені проекти розбудови транспортної і енергетичної інфраструктури, розвитку рекреаційно-туристичного комплексу. Дуже мало варіантів розвитку промисловості морегосподарського комплексу.

Критерії оцінювання інвестиційної привабливості регіону для вітчизняних і закордонних інвесторів значною мірою відрізняються. Для закордонних інвесторів важливим є чинник доступності регіону щодо регіональної влади. Закордонні аналітики вбачають перспективи зростання інвестиційної привабливості регіонів України для потенційних інвесторів в достатньому оптимальному стратегічному плануванні: зниженні спаду виробництва. Для українських інвесторів – ресурсний і економічний потенціал території.

На думку потенційних українських інвесторів, основними чинниками, що стримують зростання інвестиційної привабливості регіонів, є: відсутність надійних гарантій для інвестора; політична невизначеність; неясність державної інвестиційної стратегії та політики; неповне законодавче забезпечення, в тому числі відсутність механізму реалізації прийняття законів.

До чинників, що гальмують економічний розвиток, належать:

1. Наростання територіальних диспропорцій у розвитку приморських територій, занепад аграрних регіонів нераціональне використання земельних ресурсів та неефективне використання земель сільськогосподарського призначення; збільшення тіньової частки економіки.

2. Низький рівень фінансового забезпечення: обмежений доступ та висока вартість кредитних ресурсів; недостатність власних коштів у підприємств для здійснення інвестування; недостатнє фінансування цільових регіональних та державних програм; достатньо високий рівень дотаційності місцевих бюджетів; недостатній рівень власної дохідної бази місцевих бюджетів; збереження централізованої моделі формування доходів місцевих бюджетів.

3. Складний стан техногенно-екологічної безпеки територій. Має місце конфлікт інтересів: між природоохоронними інтересами і потребами розвитку місцевого господарського комплексу; між природоохоронними інтересами і потребами місцевого населення; між інтересами туристичного бізнесу і охорони природи. В основі усіх цих суперечностей лежить боротьба між загальнодержавними, регіональними та місцевими інтересами.

Механізми залучення інвестицій:

Проведення інвентаризації, створення і оприлюднення реєстру вільних земельних ділянок, створення бази даних незадіяних промислових і торговельних площ місцевих підприємств, які можуть бути продані чи передані в оренду на конкурентних засадах із подальшим формуванням інвестиційних пропозицій для цільових груп інвесторів.

Подальше створення «територій пріоритетного інвестиційного розвитку» із спрощеними термінами та процедурами отримання усіх документів дозвільного та погоджувального характеру. Території пріоритетного розвитку (ТПР) та індустріальні парки, які, як правило, управляються самостійною управляючою компанією, яка займається орендою виробничих, офісних та складських приміщень, наданням консультацій з питань бізнесу, розвитком інфраструктури індустріального парку та наданням інших послуг залежно від рівня створюваного індустріального парку).

Одним з найбільш поширених механізмів підвищення інвестиційної привабливості регіонів стає створення Агенцій регіонального (інвестиційного) розвитку. Поки що вони створені тільки в обласних центрах, а необхідні і для сільських районів і окремих міст.

Література

1. Про стимулювання розвитку регіонів.- Закон України від 8 вересня 2005 року / № 2850-IV (Редакція станом на 02.12.2012// zakon.rada.gov.ua\laws/show/2850-15.
2. Кожевникова М.К., Кропотина О.Е. Совершенствование механизма привлечения иностранных инвестиций на региональном уровне // <http://region.mcnp.ru/modules.php?name=News&file=article&sid=>
3. Москвина О.С. Інноваційний потенціал як фактор стійкого розвитку регіону // http://www.vscs.ac.ru/newsite/jou/30/art30_02.php//
4. Офіційні сайти районних адміністрацій: <http://b-dnistrov-rda.odessa.gov.ua/>; <http://primorskadmin.org.ua/>; <http://zhovtnevy.mk.gov.ua/>; <http://reni-rda.odessa.gov.ua/>; <http://tatarbunar-rda.odessa.gov.ua/>; <http://gopriks.net/uk>; <http://nt-rda.org.ua/> та інші.

1. Pro stymulyuvannya rozvytku rehioniv.- Zakon Ukrayiny vid 8 veresnya 2005 roku / # 2850-IV (Redaktsiya stanom na 02.12.2012// zakon.rada.gov.ua\laws/show/2850-15.
2. Kozhevnykova M.K., Kropotyina O.E. Covershenstvovanye mekhanyzma pryvlechenyya ynostrannykh ynvestytsyy na rehyonal'nom urovne // <http://region.mcnp.ru/modules.php?name=News&file=article&sid=>
3. Moskvyna O.S. Innovatsiynyyu potentsial yak faktor stiykoho rozvytku rehionu // http://www.vscs.ac.ru/newsite/jou/30/art30_02.php//
4. Ofitsiyni sayty rayonnykh administratsiy: <http://b-dnistrov-rda.odessa.gov.ua/>; <http://primorskadmin.org.ua/>; <http://zhovtnevy.mk.gov.ua/>; <http://reni-rda.odessa.gov.ua/>; <http://tatarbunar-rda.odessa.gov.ua/>; <http://gopriks.net/uk>; <http://nt-rda.org.ua/>

Рецензент: Герасименко В.Г., к.е.н., професор, завідувач кафедри економіки і управління туризмом ОНЕУ